

החדש הזה (פוסטען): מנסה להבין זאת — לא רק את עצמי, אלא את כל הרעיון של כישלון... וכאשר קניוק מדגיש באוזני מראייניו כי לגדל עניו נישבת השאלה מדוע אינו שובר את הכינור של סוסעץ וחוסך לעצמו את כל הצרות, מוסף המראייני ומספר לאמריקאים: "צעירים רבים בישראל מאושרים שהוא לא שבר אותו..."

בצמוד לראיון זה, תחת הכותרת: "A vision that will milk and honey" חזונו שאינו כולו חלב ודבש מופיע סיפור דק של תוכן הספר, פרי עטו של ג'רי טלמר, שאינו כותב אם הספר טוב או רע. כיוון למבקר, מיסמן נוסף שצירף יקי יושע, מאת ממלא מקומו של המבקר הנודע רוברט קירש בלוס-אנג'לס טיימס מספר את תוכן הספר, ובדומה לרשימה הניירורקית אינו מעריך אותו לטוב או לרע, וזאת לעומת הרשימה בניו יורק טיימס שביקרה והגדירה. ציטוטו של יקי יושע את אוסקר ויילד אמר: "כאשר רדע הביקורת שנוייה במחלוקת לגבי יצירת אמנות — סימן שהיא מעניינת..." אלא שיושע לא סיפק את הנושיות במחלוקת, וגם לא את "קישעי הביקורת, שיצאי עם פרסום, פוסטען" בארצות-הברית, והן מרכיבות בעד עצמן..."

במיכתבו הג'ל מוסף יושע ותובע ממני, גישה אשר תתעלה מעל לאינטווי-נות השפתיות כתל-אביב של קפה כסיתי... ואין בכוחי להדגיש שהפעם האחרונה שבה ייבתי בכסית היה בשנת 1965, ואם מישוה משחק ב, אינטריוגות שכונותיות, הרי זה האדם שאותו מייצג יקי יושע עצמו, מתוך שאינו מסוגל לשאת ביקורת עניינית ומאמין, שלא בתוסילב, כי מיכחנה של הסיפרות הישראליה הוא בארצות-הברית ולא בארץ.

עיון חחר

אנטי-גיבור

"טרומפדורר מנוכר". ספרות טובה היא זו המתעלה מעל לרגע הקטנוני, ומצליחה לקלוט את המצב האנושי בלא כחל ושרק. כזה הוא סיפורו של יצחק בן-נר האיש חסם*, שלא רווה נחת רבה מחסדי הביקורת עם הופעתו, מייד אחרי מלחמת ששת-הימים, ורק בפרספקטיוות עשור השנים שחלף מאז הופעתו הפך חשוב ובלוט ביותר בסיפרות העברית. זהו ספר שכוחו בכנותו ובעוצמה הסיפורית הטמונת בתוכו, ובעצם היותו משוחרר מלבטים קבוצתיים שהפכו מלכודת-מוות לסיפורת העברית מאז קום המדינה, החל בראשון היוזרים וכלה באחרון שבהם. זהו סיפור על חייל מהבריגדה היהודית שידו נגדמה במהלך מלחמת העולם, התקוע בקאזרמה ומנה הוא נשלח, ערב החלטת האומות-המאוחדות על הקמת מדינת ישראל, ברכבת האחרונה לפלסטין. ברכבת הוא רוקם יחסיידות עם רופא מצרי צעיר, השב לעיירה א. בגבול מידבר סיני ופלסטין. זהו סיפורו של אנטי-טרומפדורר גידם ומנוכר, הנלכד בעיירה א. בלב המלחמה בתחנת-הרכבת האחרונה, שעל הרציף שלה הוא נופל חסרי-הכרה.

כאשר פוקח הגידם את עיניו, הוא מגלה כי הרופא המצרי הביאו לבית הוריו ארוסתו, ומספר לו על "הערבים והיהודים מתגודדים כנשק כמטרופים ודם נשפך, והכרטיים האורזים נהנים מכל העניין..." הרופא המצרי הגידם היהודי מנהלים שיחה גלוויית-לב, שבמהלכה אומר ה: רופא: "רומה כי אין לך על מה להתגעגע הרי בודד אתה, אמרת, לא מישפחה, לא אשה. לא כן? אינני מאמין בקשר ריגשי אל ארץ: פתם ארץ. מה מושך אותך לטם?... בעוד הגידם אומר: "איני יכול להסביר מדוע, אך אלה..." "פלסטניני ושמו ורד". הגידם מח- לים, מתוודע אל מטיבו, בנותיו ולבנו המורר בן ה-14. אחר הוא מתחיל לשוטט בעיירה, משתלב בהדרגה בנוף המדיברי, ליד תל-האשפה של העיירה הוא מגלה: "עיר וצירה, אך נוראה למראה, כמה שם מנויריפה ומחישוקי הכות ותיבות-קרטון ומשירי בד וניר..." וזהו שכונתם המואל-

* יצחק בן-נר, "האיש חסם" הוצאת עם עובד, 172 עמודים.

תרת של הפלסטנינים הערבים שהורדו יחד עם הגידם מן הרכבת האחרונה לפלסטין. "הם והם לא היונין לרצון למארחיני, ואני שוטטנו ללא מטרה, נכספים..." מנהיגם הוא פלסטניני ושמו ולד, המזמין את הגידם לארח להם ל- חברה, ומספר לו בין השאר שהם עובדים בעיירה "אבל כל יום מגרשים אותנו אל המידבר..."

הגידם ממשיך לשוטט, ערירי ברחובות העיירה ובשבייליה; שרוולי האחד, הריק מקופל ומחורק כפיכה... האנשים לא נכנסו עמי מעולם לשיחה — אך איש לא הציק לי... כפית-הקפה כבר הסכימו לדמותי... מלבד העיקרים הפלסטנינים, בפגישותיו עם מנהיג עיר הגרונטאות, ולד, זה מרגל אחריו בעיקביות, כמו במאבק סמוי המתנהל בין מנושלים וניד- חים. וולד מספר לגידם: "אדון, אתה יודע שכבר יש מלחמה כארץ היא — והורה בידו על מה שנראה לו כצפון — כל החיילים של מלחמה ושל כל הארצות הערביות נכנסו לשם לפני כמה ימים והם הורגים את היהודים..."

"בעת שנתגמרת מירי נגדמו ממוני כג הערבים..." בוקר אחד פותח בנו המורר של בעל הבית את מקלט- הרדיו, והמכשיר משמיע את זמר הפלוגות. בפעם אחרת שמעו הקרין הישראלי דברים על כיבוש כמה כפרים ערבים בגליל, בהדרגה מתבהר לגידם, שמארחיו יודעים כי הוא יהודי מארץ-ישראל.

מארחו, האדון נואד, אבי ארוסת הרופא המצרי, מספר לגידם על מגעיו עם הפלס- טינים: "האם אינך יודע על המ הרפתה של העיר? הם כולם נכבס, רמאים ור סוחריי-השיש. לא לכבוד הוא לך..." בהד- רגה עם הפנתחות המלחמה הופכים היחסים בין הגידם לרופא המצרי מתוחים יותר ויותר.

המספר מתאוה אל אחות ארוסת ה: רופא, ומפתה אותה באחד מתיאורי ה: אהבה היפים ביותר בסיפרות העברית החדשה: "היא לופתת אותי ומלטפת את גופי ואת ידי האחת ואת גרם ידי

יצחק בן-נר
ספר שכוחו בכנות...

העיירה ואני מצעק אהא! שתי יריים לי: ורגלי לופתות את רגליה והיא נקח מתחתו כגלי ים האש. אהא! ידיום שתיים לי. ידי הקטועה צמחה וישה אלו מחדש, והיא כאחותה, הנה כאה ולופתת ואורה מן הדבש, ואני כפון עתה לגל... אלא שבשניה האחרונה טרם פורקן נמלטת לה הנערה, הגידם מאוני: "יודי השניה, הנעדרת, וועקת מכאב..."

למחרת אותו לילה נוטלת ארוסת הרופא את הטיפול בגידם, והיא מתגרה בו: "האם אין כן מאומה מן הדברים שיש בכל אדם פשוט? ואני כפון עתה לגל... אלא בדווי, יש בו נימה של השתיכות; של קשר לשיבטו, למישפחתו, לאשתו או לילדיו; למישוה. מדוע לא ניסית, אף לא פעם אחת, לצאת מכאן? האם אין כארץ שם, משהו הקרשר אותך אליה?... אחרי התרסה זו משיב לה הגידם: "אם את רוצה לנטוע בי אומץ-לב, זיקה לארצי ולכל שאר הערבים, הרי את מורחת לשווא. לא תצליחי. אני חסר אותם. את רואה את גרם ידי? הם הלכו עימו. בעת שנת- גמתי מירי נגדמו ממני כל הערבים,

מאז רק אני, ורק אני, במרכז מהשבותי..." "גם אנחנו יהודים..." הרופא ה- מצרי מבשר לגידם, יום אחד, שהגיעה העת לגנוב את הגבול. כלילה יוצא הגידם מלווה בדווי ממשרתי מארחו, האדון נואד. בגיבעות החול מבשר הדווי שעליו להרגו בסכין, אחרי דיו-ודברים פונה הגידם לאחוריו, לעבר העיירה, ומתחיל לפסוע. הדווי מתחיל לדוקרו והגידם מתגונן, תוך שהוא מצליח להימלט שסוע ומרוט אל סף בית מארחו.

הגידם מתלים שוב, והרופא המצרי מטפל בו. ובינתיים: "רית העשין והשתן התחלף בריחה של המילחמה. טורים- טורים היו שיריוני המילחמה חוזרים ממנה, בדרך העמק, וכלי-הרכב שהיו מנוקבים ומוכתמים..."

לילה אחד שומע הגידם את סירובי ארוסת הרופא לתחינות ארוסה. למחרת היא נכנסת לחדר הגידם, מתגרה בו ובארצו, והוא שואל מדוע היא מפצה בו: "ואני מכוער, מורר, נכה, מצולק, פצוע חי לא חי?" ואת שהתרחש ביניהם אחר- כך הוא מתאר: "התעלסנו באהבה מרה, ללא שימחה: ואשר לי, כימעט ללא תשיקה. היא היתה כלוחמת כי נעמרת וכהא..."

בינתיים ירד החורף, וקולות המילחמה קרבו ובאו. הגידם מגלה שמארחיו מיטיבו הם יהודים. מייד אחרי תגלית זו מוזמניו הרופא לטייל בחולות, שם הם משוחחים על המילחמה והרופא אומר: "מעולם לא שנאתי אדם כשם שאני שונא אותך... אני מניח לשינאה להיות ילדו- תית, טיפשית וצודקת... עם זאת אני מודה שחיבתך אותך, כעבר... נשאת עמך, אולי בכלי דעת, את האיבדו, את ההרס..." הגידם שואל אם הרופא יודע שהוא התעלס עם ארוסתו, והרופא משיב: "יודע אני כי היא ענבה עליך..."

בשובם לעיירה, מסתבר לגידם שהכל חברו להסגרתו. ולד הפלסטני, הרופא וגם מארחו, המישטרה המקומית מתניהה לו. במהלך ההסגרה פורצת ארוסתו של הרופא: "אדוני! גם אנחנו יהודים..." אבל הכל משתיקים אותה. הגידם מתלווה ולולד הפלסטני לחדרו, משם הוא מצליח להימלט ולהגיע למגורי הדווי שגיסה קודם להרגו בסכין וזה, יחד עם סוחר ארני, מסתילים את הגידם.

צ"ל מגיע לעיירה. הגידם, במדים מטולאים, עובר ברחובה של העיירה: "ולד נופף לי בידו לשלום. הוא היה עתה הממונה על השוק מטעם כוחות הכיבוש הישראליים..." ביתו של נואד, היהודי הסמוי, פרוץ וריק. ארוסת הרופא ירתה בעצמה, האב ובנו המורר נעלמו, והאותה הצעירה מסתתרת בבית שכנים, והרופא טוען שהוא שבוי-מלחמה. כעבור יומיים שב הגידם לתל-אביב, ונמוג בנופה. כלי סטריפ-טיז. האיש חסם של יצחק בן-נר הוא סיפור של אנטי-גיבור, שנכתב בלא שימוש באבקות-קרב מהולות בגבישי דימעות-יטין. זהו סיפור ישראלי חי וסיגנונו ישיר, ונטול פזילות של חיקוי והתבוללות לתפוצה בשוק הספרים האמריקאי, ספר שגורלו ואיכותו הכתיבו את הצלחתו מבלי שמחברו יעזוב את גבולות הארץ ליכר, וללא סטריפטי של גיבורי סכארין ישראלים ודוגמניות המגיעות משדה-הקרב. הספר תורגם עד כה לאנגלית, צרפתית, ספרדית ויפאנית. נראה שאנטי-גיבור, בסיפרות העברית, ערכי ועדיף על הגיבור הסינתי והבלתי-אמין שסופרים ישראלים מסוימים מנסים למכור לעולם הרחב.

שערויה

שקספיר לא ידע אנגלית

מוקדם לחקורות הסיפרות האמיצות והמדעיות מאוניברסיטת תל-אביב, ה- צברות זיוה גולן ויועצתה חביבה יונאי שהחזירו את המשורר שאול טשרניחובסקי לכתרת העיתונים. שתי חקורות סיפרות, מהמכון לתגליות סנסציוניות במכון לסיפרות אנגלית באר- ניברסיטת סנסציה, מיצוות שקספיר ב- מכו, גילו מיכתב לא-יודע של סר תומאס

לוסי שארלקוט* בוז הלשון: "בשעה שהייתי מנהל ענייני הוצאת ג'יימס רוברטס' בסטראטפורד על נהר אבון, נמסרו לי כתביו אלה של שקספיר לעריכה. עשייתי מה שהוסל עלי, וגיימס רוברטס' הוציא גם את המחזות וגם את כליל הסונטות' שנערכו על-ידי. וצריך אני להוסיף: אי-אפשר היה לי להפתק בעריכה בלבד; כמה וכמה עמודים במח- זות ובמבוא, לכלי הפונטות' הוכרתי לכתוב מחדש על-פי שקספיר..."

שאול טשרניחובסקי
האם ידע טשרניחובסקי עברית?

היתה דרך אחרת לפני, משום שכל פירצה היתה טעונה תיקון. אני משאיר את האורייניל למישמרת: יראו הדורות את כאים וידעו, מה היתה ידיעתו של סופר אנגלי חשוב בשקספיר בלשון האנגלית. שתי חוקרות הסיפרות האמיצות הצליחו במשימתן, ומאז שנת 1616 עוסקים מוספרי הסיפרות של אנגליה, חבר העמים ה- דומיניונים הבריטים, בשאלה: האומנם לא ידע שקספיר אנגלית?

בוזטף

לקנצץ קונצים

● ציפורי-שיר תל-אביביות, לוחשות שריבעו-שירה חדש עומד להיות מוצא לאור על-ידי קבוצת משוררים שבראשה בניציון תומר (יודי הצל). נשיאה ה- ממנה של אגודת סופרי ישראל עם התפטרותו של שמואל בין ממשרת יועץ ראש-המשלה לענייני הסברה, תוהים בחוגי מוילים אם יש בכונתו לרכוש בחורה את הוצאת הספרים קרני. שאותה מכר עם מיגויו הממשלתי להוצאת זביר ● בתוכנית הרדיו "היוזן חוזר" תקף המשורר רודד אבידן את מבקרי ה- טלוויזיה הדה בושם, טרי פרוים ואהרון ככר, והציע להם לקחת קורס בסיסי בטלוויזיה. בין שאר דבריה אמרה הדה בושם לאבידן: "מר אבידן הוכיח את הברק שלו בתוכניותיו..." ● ברשימתו הרביעית על בתי-הקפה הסיפוריים של תל-אביב בשנות ה-30 וה-40, מספר ישראל זמורה מעט מעלילותיהם. אחד הסיפורים דן משורר אברהם שלונס- קן, שבמלאתו 60 שנה לחייו נחמן ביאליק ברכו: "שלא יהיה בטל בשיי- שים". זמורה מזכיר גם את מישחקי הלשון של שלונסקי, כמו "לקנצץ קונצים" ו"ללשון". סיפור נוסף עוסק בתן אדם תרמן, שהשיב לזה שהציע לו להתגורר בשכונת סופרים בתל-אביב: "ישמרני האל! לקום בבוקר ולהיפגש עם סופר? ללכת לישון כלילה ולהיפרד בסופר?" ●

● שעליו כתב שקספיר בעשוריו שירי- החולים שאינו נכלל בכתביו. ● מביטוי זה שאב המשורר אברהם שלונסקי את הגדרתו לקבוצת המשוררים ה"עלפניסטים" (מחברי שירה על-פי היינה, על-פי גיטה, על-פי טשרניחובסקי).